

Cumartesi Anneleri/İnsanları 948. Hafta Gözlem Notları

Gözlemlenen etkinlik/toplantı/yürüyüş: Cumartesi Anneleri/İnsanları 948. Hafta Buluşması – Galatasaray Meydanı (Beyoğlu, İstanbul)

Gözlem tarihi: 27 Mayıs 2023

Gözlemci kurumlar: Hakikat Adalet ve Hafıza Çalışmaları Derneği (Hafıza Merkezi), Medya ve Hukuk Çalışmaları Derneği (MLSA), Uluslararası Af Örgütü

Gözlemci toplantı alanına varış: 09:47

Gözlemci alandan ayrılma: 12:20

Gözlemci Vatan Emniyet’e varış: 13:58

Gözlemci Vatan Emniyet’ten ayrılma: 15:36

Hukuki durum:

Anayasa Mahkemesi (AYM), Cumartesi Anneleri/İnsanları’nın 25 Ağustos 2018 tarihinde düzenlenen 700. hafta buluşmasının Beyoğlu Kaymakamlığı tarafından yasaklanmasının ve polisin sert müdahalesinin Anayasa’nın 34. maddesince garanti altına alınan “toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlali” olduğuna dair iki ayrı karar verdi. AYM, o gün gözaltına alınanlar arasında bulunan ve Cumartesi Anneleri/İnsanları’ndan [Maside Ocak Kışlakçı başvurusunda](#) oy çokluğuyla aldığı kararının “yeni ihlallerin önlenmesi için” Beyoğlu Kaymakamlığı’na; 700. hafta buluşmasına katılan İnsan Hakları Derneği (İHD) İstanbul Şube Başkanı [Gülseren Yoleri başvurusunda](#) oy birliği ile aldığı kararının ise Adalet Bakanlığı’na gönderilmesine karar verdi.

Polis müdahalesine dayanak olan yasaklama kararında 700. hafta buluşması için bildirim yapılmamış olması gerekçe olarak öne sürülmüştü. AYM, kararında toplantı ve gösterilere yönelik müdahalenin zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığının ve orantılı olduğunun ispatının gerektiğini hatırlattı. İdari makamların toplantı ve gösteri yürüyüşlerini otomatik olarak yasaklama yoluna gitmek yerine bu hakkın etkin kullanımını sağlamaya yönelik pozitif yükümlülükleri olduğunu hatırlatan AYM, Cumartesi Anneleri/İnsanları’nın yaklaşık yirmi dört yıl boyunca belirli zaman ve yerde barışçıl bir toplanma gerçekleştirdiğine dikkat çekerek idarenin bu etkinliğin yapılacağına ilişkin olarak önceden bilgisi olmadığını iddia edemeyeceğine karar verdi. Ayrıca AYM, Cumartesi Anneleri/İnsanları’nın “gözaltında kaybedilen yakınlarının bulunması ve kamuoyunda farkındalık yaratılması için oturma eylemi düzenlemek istemesinin demokratik bir toplumda saygı ile karşılanması gerektiği” tespitinde bulundu.

Toplantı öncesi duruma ilişkin notlar:

- Cumartesi Anneleri/İnsanları’nın toplanma alanı olan Galatasaray Meydanı’na ilk gözlemci 09:47’de geldi. Gözlemcilerin alana varış saatinden Cumartesi Anneleri/İnsanları’nın meydana çıkış saati olan 12:00’ye kadar polis sayısı ve hareketliliğinin arttığı gözlemlendi. Alandaki polis memurları Beyoğlu Çevik Kuvvet ile İstanbul ve Beyoğlu Güvenlik Şube’den gelmişti.
- Cumartesi Anneleri/İnsanları’nın Galatasaray Meydanı’na çıkışlarının 28. yıldönümü olan 27 Mayıs gününe denk gelen bu buluşmadaki polis varlığı, genel olarak bir önceki haftaya oranla daha azdı.

- Meydan içerisinde 5 polis otobüsü, Yapı Kredi Sanat Merkezi önünde 2 gözaltı otobüsü ve Galatasaray Lisesi önünde bir anons aracı, 2 transporter minibüs ile çok sayıda sivil polis ve araçlarının beklediği görüldü. Saat 10:53 itibariyle meydan içerisinde bulunan polislerin hazırlanmaya başladığı gözlemlendi.
- Bazı polislerin biber gazı silahları (plastik mermi ve kapsül atabilen) taşıdığı, uzun namlulu silahlar taşıyan polislerin de meydanı kapatan bariyerlerin önünde beklediği gözlemlendi.
- Galatasaray Meydanı yakınlarında herhangi bir ilk yardım aracı tespit edilemedi.
- Beyoğlu Kaymakamlığı web sitesini kontrol eden gözlemciler, 11:30 itibariyle herhangi bir yasaklama kararı olmadığını not etti.
- İHD Başkanı Eren Keskin, Halkların Demokratik Partisi (HDP) İstanbul milletvekili Musa Piroğlu, İHD İstanbul Şube temsilcisi Leman Yurtsever ve Cüneyt Yılmaz'ın Emir Nevruz Sokak köşesinde bekledikleri görüldü.
- BM Uluslararası Zorla Kaybedilenler Günü vesilesiyle 30 Ağustos 2022 tarihinde Altınşehir Kimsesizler Mezarlığı'ndaki mezarlara karanfil bırakıp basın açıklaması yapmak isteyen Cumartesi Anneleri/İnsanları'nın dağılmalarına izin vermeden gözaltına alınmaları emrini veren İstanbul Emniyet Müdürlüğü Güvenlik Şube Müdürü Hanifi Zengin'in bu haftaki buluşma için görevlendirildiği ve Galatasaray Lisesi önünde beklediği görüldü. Zengin'in, 30 Ağustos 2022 günü gözaltına alınan 14 kişinin "2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'na muhalefet" suçlamasıyla yargılandığı davanın 26 Mayıs 2023 günü Küçükçekmece Adliyesi'nde görülen karar duruşması için de görevlendirildiği avukatlar tarafından duruşmada belirtilmişti. Bu uygulama, kayıp yakınlarının yargılandığı davanın karar duruşmasının görüleceği gün "adliye güvenliğini sağlama" görevinin, kayıp yakınları için gözaltı kararı veren Zengin'e verildiği anlamına geliyordu.

Toplantıya ilişkin notlar:

- Galatasaray Meydanı'nda bulunan bir grup çevik kuvvet polisi, 11:51'de barikat önüne konuşlandırıldı.
- Bir gece önceden Galatasaray Lisesi önüne park edilen anons aracı, 11:54 itibariyle meydanın karşı çaprazında kalacak şekilde İstiklal Caddesi üzerinde pozisyon aldı ve ses kontrolü yaptı. Eş zamanlı olarak Meşrutiyet Caddesi ile İstiklal Caddesi'nin kesiştiği köşede bulunan polislere telsiz anonsu geldiği duyuldu. Gözlemcilerin tam olarak duyamadığı anonsla birlikte polisler, sırtında "POLİS" yazan yeleklerini yazı içeriye gelecek ve okunmayacak şekilde ters çevirerek giydi ve İstiklal Caddesi'nden Şişhane yönüne doğru yürüdü.
- İHD Başkanı Eren Keskin, HDP İstanbul milletvekili Musa Piroğlu, İHD İstanbul Şube temsilcisi Leman Yurtsever ve Cüneyt Yılmaz'ın 11:59 itibariyle Şişhane yönünden Galatasaray Meydanı'na doğru yürümeye başladığı görüldü.
- 11:58'de anons aracı Galatasaray Meydanına geldi ve ses denemesi yaptı. 11:59 itibariyle grup henüz bir araya dahi gelmemişken "Dağılın" anonsu yapılmaya başlandı ve yapılmak istenen eylemin Beyoğlu Kaymakamlığı tarafından yasaklandığı belirtildi. İlk 2 anons 11:59'da yapıldı. Bu sırada Keskin, Piroğlu, Yurtsever ve Yılmaz'ın olduğu grubun etrafı aynı anda çevik kuvvet polisleri tarafından çevrilmeye başlandı. Bu gruba kayıp yakınları Besna Tosun, Hanife Yıldız ve aktivist Mehmet Mert Karatağ da dahil oldu. Grubun sivil polisler tarafından takip edildiği tespit edildi.

- Cumartesi Anneleri/İnsanları, İHD İstanbul Şube temsilcileri, Türkiye İnsan Hakları Vakfı (TİHV) temsilcileri, hak savunucuları ve Türkiye İşçi Partisi (TİP) milletvekili Ahmet Şık'ın da aralarında bulunduğu ikinci bir grup 12:00 itibariyle sanat merkezi önünde görüldü. Karanfiller taşıdığı görülen ikinci grup barikatlar önünde toplandı. İlk grubun etrafını saran “güvenlik çemberi,” ikinci grubu da içine alacak şekilde genişletildi. Üçüncü anons bu sırada yapıldı. “Dağılın” anonsu yapılmasına rağmen grubun dağılması için herhangi bir koridor açılmadı.
- Basın mensupları ve alandaki gözlemci polis tarafından ilk çemberden uzaklaştırıldı. Polisin basın mensuplarına yönelik geçen hafta gözlemlenen sert tutumunun devam ettiği gözlemlendi.
- İlk güvenlik çemberi etrafında giderek genişletilen ikinci bir polis hattı oluşturuldu. Gözlemciler ve basın mensupları bu hat dışında tutuldu ve polis tarafından sürekli “Devam et” şeklinde uyarılarak yer değiştirmek zorunda bırakıldı.
- Taksim yönünden gelen ikinci grubun ellerindeki karanfilleri Galatasaray Meydanı'na attıkları görüldü.
- 12:03 itibariyle gözaltı aracı grubun tutulduğu çemberin yanına getirildi.
- 12:04 itibariyle gözaltılar başladı. Gözaltılar başlamadan önce grubun gözaltı işlemine herhangi bir şekilde direnmediği gözlemlendi.
- Gözaltılar yapılırken bir polis amirinin emri üzerine ikinci polis hattı genişletildi. Gazeteci ve gözlemciler, çember içerisine alınan gruptan uzaklaştırılarak meydan karşısındaki dükkanların önünde yaya trafiği için açılan dar koridora itildi. Herhangi bir vatandaş tepkisi olmamasına rağmen sivil giyimli polisler, gazetecileri defalarca “Yaya geçişini kapatma,” “Vatandaş ile münakaşa etme” şeklinde uyardı. Bunun üzerine koridordan geçen sivil giyimli bir kişinin bir gazeteciyi “Yolumu kapatıyorsun. Bırakın bu gazetecilik ayaklarını” şeklinde itham ettiği; bir başka vatandaşın ise görüntü almaya çalışan bir gazeteciye hakaret ettiği duyuldu. Gazeteciler vatandaşlara tepki gösterirken daha önce gazetecileri uyan sivil giyimli polislerin gülümseyerek tartışmayı izledikleri görüldü.
- Geçen haftadan farklı olarak bu hafta Galatasaray Meydanı araç ve yaya geçişine kapatılmadı.
- 12:11 itibariyle gözaltı aracı meydandan Meşrutiyet Caddesi üzerinden ayrıldı. Gözlemciler, araca bindirilen birkaç kişinin kelepçelendiğini tespit etti. Bu sırada Besna Tosun'un kelepçe takılmasına gerek olmadığını, bu durumun mevzuata aykırı olduğunu polislere dile getirdiği duyuldu. (Avukatlar, gözaltına alınan kişilerle emniyette yaptıkları görüşmede iki kişi hariç herkese kelepçe uygulandığını, kadınların kelepçelerinin daha sıkı yapıldığını öğrendi.)
- Milletvekili olan Musa Piroğlu ve Ahmet Şık gözaltına alınmadı ancak gözaltı aracı ayrıldıktan sonra birkaç dakika daha çember içinde tutulmaya devam edildi.
- Müdahale sırasında herhangi bir ilk yardım aracı/ekibi tespit edilemedi.

Gözaltına ilişkin notlar:

- İHD'nin 3 avukatı, Hafıza Merkezi'nin 2 avukatı ve TİHV'in 1 avukatından oluşan toplam 6 avukatlık grup, saat 13:58'de Vatan Emniyet'e vardı. Gözaltına alınanların henüz getirilmedikleri, bekleme salonunda beklenmesi gerektiği bilgisi görevliler tarafından avukatlara aktarıldı.

- Saat 14:13'te gözaltına alınanların getirildiği söylendi ve ifadelerin alınması için avukatların kayıt yaptırması istendi. Kayıt yaptırılarak Güvenlik Şube'ye gidildi.
- Güvenlik Şube'nin girişinde gözaltına alınanlardan avukat Gülseren Yoleri ile karşılaşıldı. Yoleri, bir önceki hafta olduğu gibi avukat oldukları için Eren Keskin ile birlikte kimlik tespitinin ardından serbest bırakıldıklarını, diğerlerinin ise ifadelerinin alınacağını söyledi.
- Gözaltı aracında bulunan kadınların (Eren Keskin ve Gülseren Yoleri hariç) saat 14:21 itibarıyla avukat görüş odasında olduğu görüldü.
- Güvenlik Şube amiri ile görüşen bir İHD avukatına gözaltı sonrasında kolluk tarafından tutulan kimlik tespit tutanağı gösterildi. Tutanakta, "24 Kasım 2022 tarihli ve E85840981-010.07.01-333845 sayılı [Genel Emir yazısına](#) istinaden 5442 sayılı İl İdare Kanununca İstiklal Caddesi tamamı üzerinde hiçbir Etkinlik, Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü vb. organizasyonların yasak olduğu ve Beyoğlu Kaymakamlığının 22/05/2023 tarih ve E-34255955-81381-2023052014144433340 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Yasaklama konulu yazısı" ibaresi geçmekteydi.
- Önceki haftalardan farklı olarak bu hafta, kolluk tarafından tutulan tutanakta belirtilen "Beyoğlu Kaymakamlığının 22/05/2023 tarih ve E-34255955-81381-2023052014144433340 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Yasaklama konulu yazısı" da gösterildi. Yazı incelendiğinde, yazının Beyoğlu Kaymakamlığı'nın yasaklama kararı değil, Beyoğlu İlçe Emniyet Müdürlüğü'nün Beyoğlu Kaymakamlığı'na gönderdiği 22.05.2023 tarihli, E-34255955-81381-2023052014144433340 sayılı ve "Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Yasaklama Hk." konulu *talep yazısı* olduğu görüldü. Bu talep yazısının en altında "OLUR, Mustafa Demirelli, Kaymakam" şeklinde bir ibarenin bulunduğu ancak yazının Kaymakam'ın imzasını içermediği görüldü. Kaymakam imzasını taşıyan bir nüsha avukatlara ibraz edilmedi.
- Bu yazıdan Cumartesi Anneleri/İnsanları'nın barışçıl toplantısının, Beyoğlu İlçe Emniyet Müdürlüğü tarafından 22.05.2023 tarihinde Beyoğlu Kaymakamlığı'na iletilen Taksim Meydanı ve çevresi ile İstiklal Caddesi üzerinde tüm toplanma, basın açıklaması ve benzeri etkinliklerin 15 gün süreyle yasaklanması *talebine* istinaden engellendiği anlaşıldı.
- Ayrıca Beyoğlu İlçe Emniyet Müdürlüğü'nün 22 Mayıs 2023 tarihli yasaklama talebine dayanak olarak "İstiklal Caddesi'nde 13 Kasım 2022 günü yaşanan terör saldırısı" ile "14 Mayıs Pazar günü yapılacak Cumhurbaşkanı ve Milletvekili Genel Seçimi"nin gösterildiği anlaşıldı.
- Kolluk tarafından tutulan kimlik tespit tutanağının ikinci paragrafında "13 kişinin basın açıklaması yapmaya çalıştıkları" ifadesi yer almasına rağmen tutanakta 18 kişinin isim ve kimlik bilgilerine yer verildiği görüldü.
- İfadelerin alınmasından önce avukat görüşme odasında bulunan kadınlarla tahmini olarak 10 dakika görüşüldü. Bu görüşmede Eren Keskin ve Cüneyt Yılmaz haricinde herkese araca bindirilirken kelepçe uygulaması yapıldığı, kadınlar için kullanılan plastik kelepçelerin çok sıkı olduğu, muayeneye kadar kelepçelerinin açılmadığı, gözaltı aracının çok kalabalık ve havasız olduğu öğrenildi.
- İlk grubun ifade işlemlerinin tamamlanmasının ardından gözaltına alınan erkeklerden oluşan ikinci grup da avukat görüş odasına getirildi, tahmini olarak 10 dakika görüşüldü.

- İkinci grubun ifadeleri devam ederken ifade işlemleri tamamlanan kadınların muayene için hastaneye götürüldüğü öğrenildi. Hangi hastaneye götürüldükleri hakkında bilgi verilmedi.
- Gözaltına alınanlara sorgu sırasında “27.05.2023 günü Beyoğlu Kaymakamlığı’nın Yasaklama Kararı tarafınıza tebliğ edilerek dağılmanız yönünde tüm uyarılara rağmen gerçekleştirmiş olduğunuz eylem sonucunda 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu’na muhalefet suçundan yakalandınız” şeklinde soru yöneltildi. Gözaltına alınanlar kendilerine herhangi bir karar tebliğ edilmediğini beyan etti.
- Tüm ifade işlemleri 15:36’da tamamlandı. Vatan Emniyet’ten çıkıldı ve İHD İstanbul Şube’ye gidildi.

Gözaltına alınan kişilerin tam listesi:

1. Besna Tosun
2. İrfan Bilgin
3. Özge Bakır Efe
4. Mehmet Mert Karatağ
5. Maside Ocak Kışlakçı
6. Hanife Yıldız
7. Ali Ocak
8. Mikail Kırbayır
9. Leman Yurtsever
10. Emire Eren Keskin – Avukat, İHD Genel Başkanı
11. Hasan Karakoç
12. İkbal Eren
13. Hünkar Hüdayi Yurtsever
14. Hüseyin Aygöl
15. Coşkun Üsterci – TİHV Genel Sekreteri
16. Ümit Efe – TİHV İstanbul Temsilcisi
17. Cüneyt Yılmaz
18. Gülseren Yoleri – Avukat, İHD İstanbul Şube Başkanı

Gözaltı sonrası:

- Gözaltına alınanların emniyet ifadeleri öncesinde Bayrampaşa Devlet Hastanesi’ne götürüldüğü; emniyetteki ifade işlemlerinden sonra ise kadınlardan oluşan grubun Bağcılar, erkeklerden oluşan grubun da Bakırköy Devlet Hastanesi’ne götürüldüğü ve oradan serbest bırakıldıkları öğrenildi.

Basın toplantısı:

- Her hafta olduğu gibi Cumartesi Anneleri/İnsanları ve hak savunucularının gözaltına alınmalarının ardından saat 14:00’te İHD İstanbul Şubesi’nde basın açıklaması yapıldı.
- Gözaltına alındıkları için Cumartesi Anneleri/İnsanları’nın Galatasaray Meydanı’nda okuyamadıkları 948. hafta basın açıklamasında 10 Temmuz 1994’te Batman’da

Hizbullah tarafından kaybedilen İbrahim Çelik ve oğlu Edip Çelik anıldı. Açıklamayı İbrahim Çelik'in torunu Şevin Çelik okudu.

- Açıklamanın ardından kayıp yakınları Hasan Ocak ve Hanım Tosun söz aldı.

Ek notlar:

Cumartesi Anneleri/İnsanları, AYM'nin Maside Ocak Kışlakçı kararının ardından ilk kez 8 Nisan 2023 tarihinde gerçekleştirdikleri 941. hafta buluşması için Galatasaray Meydanı'na çıkmış ve polis engeliyle karşılaşarak gözaltına alınmıştı. Cumartesi Anneleri/İnsanları, 8 Nisan gününden bu yana geçen yedi hafta boyunca 13 Mayıs Cumartesi günü hariç her cumartesi günü barışçıl eylemlerini gerçekleştirmek için Galatasaray Meydanı'na çıkmaya devam etti. Gözlemci kurumlar, 944. haftadan başlayarak ortak gözlem yapmaktadır.

Son iki buluşmada (20 Mayıs günü düzenlenen 947. hafta ve 27 Mayıs günü düzenlenen 948. hafta buluşmaları) önceki haftalardan farklılık gösteren iki konu göze çarpmaktadır:

- Son iki haftada Cumartesi Anneleri/İnsanları'nın Galatasaray Meydanı'na çıkması Beyoğlu Kaymakamlığınca alınmış yasaklama kararına istinaden engellenmektedir. 947. hafta buluşmasının engellenmesine dayanak olarak gösterilen, Beyoğlu Kaymakamlığı'nın 12 Mayıs 2023 tarihli yasaklama kararı İHD İstanbul Şubesi'ne, avukatlara veya gözaltına alınanlara tebliğ edilmemiş, yasaklama kararının var olduğu bilgisi verilmiştir. Anılan yasaklama kararına Beyoğlu Kaymakamlığı'nın internet sitesinden de erişilememektedir. Bu gözlem raporunun konusu olan 948. hafta buluşmasının engellenmesine dayanak olarak ise Beyoğlu Kaymakamlığı'nın 22 Mayıs 2023 tarihli yasaklama kararı gösterilmiştir. Bu yasaklama kararı da İHD İstanbul Şubesi'ne, avukatlara veya gözaltına alınanlara tebliğ edilmemiş, yasaklama kararının var olduğu bilgisi verilmiştir. 948. hafta buluşmasında gözaltına alınanların ifade işlemleri için götürüldüğü Güvenlik Şube'de anılan yasaklama kararı avukatlara gösterilmiştir. Avukatlar kararı incelediklerinde bunun bir yasaklama kararı olmadığını, gösterilen yazının yalnızca Beyoğlu Emniyet Müdürlüğü'nün yasaklama kararı *talebi* olduğunu görmüşlerdir. Bu talep, Beyoğlu Kaymakamının imzasını taşımamaktadır. Beyoğlu Kaymakamlığı'nın internet sitesinde 22 Mayıs 2023 tarihli bir yasaklama kararı da bulunmamaktadır.
- Son iki haftada gözaltına alınanların tamamı aynı gözaltı aracına bindirilerek Güvenlik Şube'ye getirilmelerine rağmen ifadelerin alınması aşamasında kadınlar ve erkekler olarak ayrıldıkları ve avukat görüş odasına bu şekilde alındıkları; daha sonra da iki ayrı grup olarak sağlık kontrolüne götürüldükleri gözlemlenmektedir. Önceki haftalarda böyle bir grupta yapılmamış, ifade alınması için avukat görüş odasına alınan grupta kadınlar ve erkekler birlikte bulunmuştur.